

Gemeente	: Boxtel	Objectnr.	: 20
Plaats	: Kasteren, Liempde	Datum invent.	: 6/1998
Straat + nummer	: Kasterensestraat 13-13a	Kwalificatie	: gemeentelijk monument
Kad. aanduiding	: A1280 + A1281		
Huidige functie	: woonhuis		
Oorspr. functie	: boerderij		
Bouwtype	: langgevelboerderij		
Bouwjaar	: 1878; bakhuis/stal ca. 1913		

Bouwgeschiedenis: De voormalige boerderij Kasterensestraat 13-13a is gebouwd in 1878². Voorheen stond op dezelfde plaats al een boerderij³. De nieuwbouw stamt uit dezelfde tijd als de aanleg van de spoorweg tussen Boxtel en Wesel (gereed 1878), waarvoor in 1869 W.H. van Meekeren, notaris te Rotterdam en oprichter van de Noord-Brabantsch-Duitsche Spoorwegmaatschappij toestemming had verkregen. In 1873 verwierf hij in dat kader ook de boerderij die vlak bij de spoorweg lag, nabij de halteplaats Liempde aan de kruising van de spoorlijn en de Kasterensestraat/Gemondsestraat (het deel van de Kasterensestraat tussen de Molendijk en de overweg is pas in 1902 aangelegd, tot dan liep de weg vanaf de Dommel oostelijk van het molenhuis, thans Kasterensestraat 4-6).

De oude boerderij lag net buiten het tracé van de spoorlijn; vermoedelijk ligt de reden van herbouw vooral in de slechte staat (in 1832 klasse 8: *'landbouwerswoning, slechts van de hoogstnodige ruimte voorzien en grotendeels in slechte staat van onderhoud'*). Mogelijk is met het oog op brandgevaar het dak bij de nieuwbouw in 1878 aan de zijde van de spoorlijn geheel met pannen gedekt (hoewel de vlechtingen in de kopgevel duiden op een riet/strodekking).

Uit kadastrale gegevens is bekend dat er op het perceel omstreeks 1912 bijbouw en omstreeks 1913 een stichting plaatsvond: vermoedelijk betreft de bijbouw het verlengen van de bedrijfsruimte met ca. 4 meter, en de stichting de bouw van een bakhuis annex stalling op het achtererf². Eerder stond, blijkens de kadastrale schattingskaart van 1886, noordwestelijk van het woonhuis een bakhuisje¹.

In 1965 vond een verbouwing plaats waarbij o.m. de woonhuisvensters zijn vervangen door exemplaren met tweeruits ramen (een dito venster kwam in plaats van een kleiner venster rechts in de kopgevel van het woonhuis), het voordeurkozijn met bovenlicht en deur zijn vernieuwd, alsook enkele stalramen; hoewel niet aangegeven op tekening is vermoedelijk toen ook het opkamervenster gesneuveld⁶.

Bij de volgende verbouwing in 1975 blijkt aan de achterzijde reeds een bijkeuken bijgebouwd te zijn. In 1975 zijn o.m. weer ramen gemaakt met kleine ruitverdeling, nieuwe luiken aangebracht, en kwam een raamkozijn in de getoogde dubbele staldeur-opening in de voorgevel; inwendig zijn de muren van een spouwblad voorzien, is de voormalige stal ingericht tot woonruimte en verdween de opkamer/kelder⁷.

Als dichtst bij de spoorweghalte gelegen pand en vanwege het ontbreken van een stationsgebouw is in 1891 is voor het pand een drankvergunning aangevraagd⁵.

Beschrijving: Aan de noordzijde van de door het coulissenlandschap slingerende Kasterensestraat gelegen langgevelboerderij, met het woongedeelte aan de linker zijde. De noordwestelijke begrenzing van het perceel wordt gevormd door de spoorlijn van het Duits Lijntje (op ca. 15 meter afstand). Meidoornhaag aan de straat, een tweetal jonge leilinden vóór het woonhuis, boomgaard in zuidoosthoek van perceel. Vóór het pand ligt een bestraat smal straaterf. Rechts opzij ligt een bestrate oprit naar het achtererf. Parallel aan de boerderij staat hier aan het achtererf een uit ca. 1913 daterend voormalig bakhuis annex stalling.

Het pand beslaat een rechthoekig grondplan van ca. 26x9 meter (een latere aangebouwde bijkeuken aan de achtergevel is hier buiten beschouwing gelaten). Het pand heeft een zadeldak met wolfeind aan de kopgevel van het woonhuis. Het woonhuisdak is geheel gedekt met blauwe en rode oudhollandse pannen; het bedrijfs gedeelte met riet en aan de onderzijde een strook van dito pannen. Circa 1912 is het bedrijfs gedeelte met ca. 4 meter verlengd; vermoedelijk had het dak tot dan aan deze zijde een volledig schildeind. Het pand is nog altijd gootloos. Op de nok, ter hoogte van de brandmuur, staat een gemetselde schoorsteen.

De bakstenen gevels zijn opgetrokken in kruisverband; onderlangs gecementeerde spatrand; afgesloten met een uitkragende muizetand-daklijst (bloktand & overhoekse tand); boven de gevelopeningen van het woonhuis een anderhalfsteens strek (zoldervensters met eensteens strek); eronder een bakstenen afzaat. Vlechtingen langs de dakkanten van de woonhuis-kopgevel en een knijpdeel onder het wolfeind duiden op oorspronkelijke stro/rietdekking; een speciezoom zorgt voor de aansluiting met het pannendak.

Woonhuisentree in de straatgevel met nieuwe klampdeur en tweeruits bovenlicht in vernieuwd kozijn. Links van de deur is in een baksteen het bouwjaar gekrast (inschrift: *C S M 3/5 1878*). Aan weerszijden van de deur een vernieuwd groot schuifvenster met luiken (kozijnen zonder luikaanslag); ramen met kleine ruitverdeling (2x4 + 3x4) met bredere middenstijl; de huidige ramen die dateren van 1975 staan in deze vorm afgebeeld op de bestaande toestand-tekening van de verbouwing in 1965; het betreft hier een rond 1860-1880 in Liempde vaker toegepaste mengvorm van een 18de-eeuws en Empire-venster. De kopgevel van het woonhuis heeft een twee dito (later geplaatste) schuifvensters en daarboven twee kleine vierruits zoldervensters. In de achtergevel van het woonhuis zit het bouwspoor van een dichtgezet kelderlicht.

In de straatgevel van het bedrijfsgedeelte zit een reeks nieuwe, deels later bijgeplaatste stalvensters, een dubbele staldeuropening met anderhalfsteens korfboog en steensponning (de deuren zijn verwijderd, thans raam met kleine ruitverdeling), een hoge opgeklampte dubbele deel deur in kozijn, en rechts een getoogde opgeklampte staldeur in steensponning (het rechter deel van de gevel tot en met deze staldeur is ca. 1912 aangebouwd). Muurankers markeren de verschillende balklaaghoogten.

In de rechter kopgevel zit een opgeklampt, getoogd hooiluik (onder rollaag; steensponning). In de achtergevel een dito staldeur als in de voorgevel en voorts een tweetal vernieuwde deuren en stalvensters.

Inwendig is de boerderij vrijwel geheel gemoderniseerd; de oude brede schouw (met kijkgat) en enkelvoudige balklagen in het woonhuis resteren; in de voormalige stal nog een zware zolderbalk met standvink; voorts gehandhaafd de brandmuur, de muur tussen de voormalige stal en deel en de oude achtergevel.

Het voormalig bakhuis annex berging beslaat een rechthoekig grondplan van ca. 12x6 meter. Zadeldak met de nok evenwijdig aan die van de boerderij; gedekt met dito pannen. Bakstenen gevels in kruisverband; afgesloten met muizetand-daklijst. Tegen beide kopgevels een latere lage aanbouw. In de erfgevel een tweetal opgeklampte dubbele wagendeuren onder houten latei met rollaag. Links de toegang naar het voormalige stookhok annex varkenskooi: een getoogde enkele klampdeur in steensponning. In de rechter kopgevel een hooiluik als voornoemd en in de andere kopgevel een rondlicht. In de achtergevel nog een tweetal openingen ter hoogte van de varkenshokken.

Motivering: Deels met riet gedekte langgevelboerderij anno 1878 met bakhuis/stal uit ca. 1913. Van cultuurhistorische waarde als goed voorbeeld van een langgevelboerderij uit het laatste kwart van de 19de eeuw, vanwege de gaafheid van de hoofdvorm en de deels nog gave detaillering; het bijgebouw is van waarde vanwege het bouwtype, de gaafheid van de hoofdvorm en de detaillering, en als onderdeel van het boerderij-ensemble. Situeringswaarde als beeldbepalend en redelijk gaaf onderdeel van de historische boerderijbebouwing in Kasteren, mede gelet op de ligging in het nog gave coulissenlandschap ter plaatse.

Bronnen:

¹ Rijksarchief Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch. Kadastraal minuutplan 1832; Liempde/Kasteren A2 nr. 134. Kadastrale schattingskaart 1886; A799.

² Gemeentearchief Liempde. Inv.nr. 3311 Oorspronkelijk aanwijzende tafel; A134 [huis & erf, klasse 8], Lambert Kelders, tuinier. Inv.nr. 3319 Register 71; A716 (dienstjaar 1873), A799 (dj 1880), A955 (dj 1903), A1040 (dj 1958). Inv.nrs. 3313-3318 Kadastrale leggers; Art. 164 [1832-1836] Lambert Kelders, arbeider; A134 [huis & erf]. Art. 574 [1836-1864] Johannes G. van de Pas, priester, Herlaar

onder St.-Michielsgestel. Art. 1225 [1864-1873] Johannes W^m van Rijsingen, landbouwer; dienstjaar 1873 verkoop. Art. 1458 [1873-1874] Willem H. Meekeren, notaris te Rotterdam; A716 [huis & erf] 1874 verkoop. Art. 1643 [1874-1919] Johannes Schoenmakers, Liempde & Willem H. Meekeren, notaris te Rotterdam; A716 [huis A32 & erf] dienstjaar 1880 herbouwd > A799 [huis, schuur & erf] 1883 vervallen vrijdom; A955 [huis, schuur, erf & tuin] dienstjaar 1913 bijbouw; A955 [huis, schuur, erf, tuin & bakhuis] dienstjaar 1914 stichting. Art. 2375 [1919-1923] Joh. Schoenmakers, landbouwer/wed^e Arnolda van Pinksteren/ Marinus van de Sande, landbouwer. Art. 2375 [1923-1958] Marinus van de Sande, landbouwer; dienstjaar 1951 splitsing/scheiding > A1040 [huis, schuur, loods, erf & boomgaard].

³ Gemeentearchief Liempde. O.a. inv.nr. 529 **Huizenlijst 1751**; Casteren huis nr. 4, de wed^e Huijbert van Rumond. Inv.nr. 535 **Huizenlijst 1781**; Casteren huis nr. 4, de kinderen Claas van de Loo. Inv.nr. 839 **Huisnummerlijst 1798**; Casteren huis nr. 4, Leonardus van de Loo. Inv.nr. 2496 **Relevé of staat der gebouwde eigendommen en van de deuren en vensters, 1816**; Kasteren nr. 67 (klasse 9), de kinderen Leonardus van de Loo, bouwlieden, verkocht aan Lambertus Kelders.

⁴ Gemeentearchief Liempde. Inv.nr. 2651 **Bevolkingsregister, 1860-1880, I, Wijk A; f29, A32**, Jan van der Velden, landbouwer, vernieuwd gebouw 1878.

⁵ Gemeentearchief Liempde. Inv.nr. 1422 **Register van notulen van B&W, 1889-1899**; vergadering 11-4-1891: vergunning voor Jan Heesakkers tot het verkopen van sterke drank in het klein in zijn huis en kamer gelegen te Casteren wijk B32, (...) omdat zijn huis als het enige wachthuis te beschouwen is dat het naaste bij de Spoorweghalte Liempde op de N.B.D. Spoorweglijn gelegen is waar dikwijls reizigers van alle streken een onderkomen moeten zoeken daar de halte al te klein en eerst kort voor het vertrekken der treinen geopend is, overwegende dat op 20 minuten geen vergunning bestaat, en het huis aan een drukke passageweg gelegen dikwijls tot rust- of aanlegplaats van reizigers dient. Inv.nr. 1423 **Register van notulen van B&W, 1899-1907**; vergadering 21-10-1905: bierverlof verleend aan Jan Heesakkers, B32.

⁶ Archief BWT Liempde. **Bouwvergunning** 1965, dossier 1965/58, verbouwing.

⁷ Archief BWT Liempde. **Bouwvergunning** 1975, dossier 1975/25, verbouwing.

⁸ Archief BWT Liempde. **Bouwvergunning** 1992, dossier 92.007, splitsen woning.